

Základní škola Valašská Polanka, okres Vsetín
Valašská Polanka 301
765 11

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM 2024/2025

Ve Valašské Polance dne 13. 9. 2024

Zpracoval: Mgr. Lenka Pechalová, školní metodik prevence

1. Úvod

V minimálním preventivním programu do prevence rizikového chování žáků zařazujeme: konzumaci a šíření drog (včetně alkoholu a cigaret), kriminalitu, gamblerství, záškoláctví, kyberšikanu, šikanu a jiné násilí, rasismus a antisemitismus.

Pedagogové budou seznámeni s minimálním preventivním programem a budou se spolupodílet na naplňování jeho cílů. Povedou žáky důsledně a systematicky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, které respektují individualitu žáka a úctu k životu druhého člověka.

2. Analýza současného stavu, školní rok 2024/2025

Základní škola ve Valašské Polance je spádová venkovská škola, kterou navštěvují žáci z Valašské Polanky, Lužné, Leskovce, Prlova a Pozdřehova, máme tu žáky i z Francovi Lhoty. Školu navštěvují i 4 žáci z Ukrajiny.

Celkový počet žáků	256
Průměrný počet žáků ve třídě	18
Počet žáků ve školním klubu	39
Počet žáků ve školní družině	28
Žáci s občanstvím ČR	252
Počet učitelů	21 + 3 asistenti
Počet vychovatelů	3

Ve škole pracuje 1 výchovný poradce, 1 školní metodik prevence, 1 metodik ICT, 1 koordinátor EVVO, 1 koordinátor ŠVP.

Ve škole jsou vybavené všechny odborné učebny interaktivní tabulí, kmenové třídy jsou plně vybavené projekční a prezentační technikou, dále se ve škole nachází počítačová učebna (32 PC připojených na Internet), 2 PC mají učitelé k dispozici ve sborovně a další v kabinetech. V budově školy se nachází pobočka ZUŠ Vsetín, učebna pro výuku logopedie a MŠ.

2.1 Nabídka volitelných předmětů a kroužků ve školním roce 2024/2025

Povinně volitelné předměty	Nepovinné předměty	Kroužky
Anglická konverzace (6.ročník)	Římskokatolické náboženství (1.+2.stupeň ZŠ)	Florbal – 2.stupeň ZŠ (sportovní komise OÚ Valašská Polanka)
Sportovní hry (6.ročník)	Anglický jazyk (1.+2.ročník)	Rybářský kroužek – 2.-5.ročník (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka)
Přírodopisná praktika (6.ročník)	Sportovní hry (1.stupeň ZŠ)	Florbal 1.stupeň ZŠ (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka)

		Včelařský kroužek (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka)
		Kroužek badatelů (Šablony JAK)
		Šachový kroužek (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka)
		Mediální výchova – školní časopis (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka) Čtenářské dílny (1., 2. stupeň) Kroužek Hip Hop (sportovní komise při OÚ Valašská Polanka) Keramika (kulturní komise při OÚ Valašská Polanka) Gymnastický kroužek (externí profi trenér) Kroužek ruského jazyka (2. stupeň)

2.2 Kázeňská opatření za loňský školní rok 2023/2024

Pochvala třídního učitele	119
Pochvala ředitele školy	36
Napomenutí třídního učitele	15
Důtka třídního učitele	13
Důtka ředitele školy	4
2. stupeň z chování	1
3. stupeň z chování	0
Omluvená absence	Celkem: 21 455 hodin (průměr 87,215 hod./žáka)
Neomluvená absence	Celkem: 8 hodin (průměr 0,032 hodin/žáka)

3. Kvalifikace vyskytujícího se rizikového chování žáků školy

- Záškoláctví
- Hrubost v chování a jednání
- Lhaní
- Vandalismus, krádeže
- 1. a 2. stádium šikany
- Kouření a požívání alkoholu mimo školní vyučování

Tyto uvedené jevy jsou vždy řešeny s žáky individuálně a konzultovány s rodiči, popřípadě s kompetentními institucemi (Pedagogicko-psychologická poradna, Policie České Republiky, atd.)

Ve školním roce 2023/2024 nebyl žákům na 2.stupni a ve 3., 4.+5.třídě na 1.stupni předložen dotazník o šikaně. Dotazník bude předložen v následujícím školním roce. K menším problémům mezi žáky všeobecně dochází nejčastěji ve třídě, v šatně či na autobusové zastávce. Většina problémů se týká spolužáků ve třídě mezi sebou, konfliktů mezi žáky z různých tříd je velmi málo. Žáci vědí, že by se o pomoc nejčastěji obraceli na třídního učitele, rodiče a kamaráda. Problém šikany na základě zjištěných skutečností řeší průběžně třídní učitelé ve spolupráci se školním metodikem prevence, výchovnou poradkyní a ředitelem školy. V průběhu školního roku 2024/2025 bude opětovně proveden dotazník o šikaně, jehož cílem bude zjistit aktuální situaci a odhalit případné problémy, na které bychom tak mohli včas zareagovat.

4. Cíle preventivního programu

- Formou školních i mimo školních aktivit vytvářet u žáků kladný přístup k sobě samému, svému zdraví a ke společnosti
- Rozvíjet u žáků sociální dovednosti, které by jim napomohly orientovat se v sociálních vztazích
- Podporovat pocit odpovědnosti za své chování
- Budovat úctu k zákonu, posilovat právní vědomí
- Zvyšovat odolnost žáků vůči negativnímu působení sociálně patologických jevů
- Informovat žáky o rizicích spojených s užíváním drog a v případě potřeby jim nabídnout pomoc
- Vést žáky k efektivnímu využívání volného času
- Vytvářet kladné postoje k odlišným skupinám lidí (národnostní menšiny, nemocní a handicapovaní lidé...)

5. Plánované aktivity

- Budeme využívat vzdělávacích akcí pořádaných pro pedagogy, zejména pro školního metodika prevence rizikového chování, výchovnou poradkyni a ředitele školy.
- Budeme reagovat na nabídky výchovně vzdělávacích akcí pro žáky
- Budeme využívat vyškolených lektorů při prevenci v naší škole
- Budeme nadále spolupracovat s odborníky PPP, ZÚ, s policií ČR, s okresním metodikem prevence a odborem sociálních věcí

- Budeme využívat dotazníky pro žáky ke zjištění aktuální situace (např. dotazník o šikaně)
- Začleníme preventivní výchovu a vzdělávání do těchto předmětů:

Přírodopis – biologie člověka, fyziologické účinky drog

Chemie – chemické aspekty drog

Výchova ke zdraví – osobní a duševní hygiena, podmínky správné výživy, zdravý způsob života, péče o zdraví (základy 1. pomoci), náhražky smyslu života, společenská nebezpečnost drog, nácvik odmítání drog, problematika přenosných chorob, vztahy mezi lidmi, změny v životě člověka a jejich reflexe, rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

Výchova k občanství – proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, komunikace, konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti (rasismus, antisemitismus, xenofobie,...) kriminalita, právní vědomí, protiprávní jednání, lidská práva, šikana, náboženství, sekty, hodnoty člověka, tolerance ve společnosti

Tělesná výchova – rozvoj fyzických schopností a dovedností, nabídka aktivního trávení volného času po vyučování (školní hřiště, led za školou v zimním období, ping pong atd.)

- Budeme využívat různých forem, metod a činností: besedy, přednášky, videoprojekce, nácvik sociálních dovedností, dramatizace, kresby, koláže, výroba plakátů, skupinová práce, sebepoznávání, práce s Internetem, olympiády a další vědomostní či jiné soutěže
- Budeme využívat různé informační letáky, plakáty, brožury, odborné časopisy
- Budeme respektovat zásadu individuality každého jedince
- Pedagogům dokupujeme tituly odborné literatury týkající se prevence - dle aktuální nabídky
- Zapojíme se do různých preventivních akcí a charitativních sbírek dle aktuální nabídky
- Seznámení žáků s krizovým plánem a postupem v případě aktivního útočnicka v budově školy (besedy, třídnické hodiny)

5.1 Další aktivity

- Videoprojekce – pořady zaměřené např. na drogovou problematiku (následné diskuze...)
- Práce s letáky zaměřenými na drogovou problematiku
- Problém „šikany“ bude s žáky probírán v každém ročníku, např. v rámci VO, VZ nebo třídnických hodin, a to vždy jinou formou, např. diskusí nad fiktivním příběhem, hrou, dramatizací, diskusí, videoprojekcí, vyplňování pracovních listů atd...

- Ve škole jsou umístěny dvě schránky důvěry, kam mohou žáci anonymně napsat o svých problémech – schránky jsou pravidelně vybírány a případné problémy bude řešit výchovná poradkyně ve spolupráci s metodikem prevence a dalšími pedagogy
- Etické dílny – program pro vybrané třídy 1. a 2. stupně, témata dle aktuální nabídky a potřeb jednotlivých tříd – spolupráce s lektorkou p. Zajíčkovou
- Nabídka preventivních programů (lektor Ing. Jan Plšek)
- Projekt “Den naruby“ – žáci 9. tříd si vyzkouší roli učitelů a po domluvě s vyučujícím si připraví hodinu a na Den učitelů budou učit (ve dvojicích) v 1. – 5. třídě. Zkušenosti, které touto akcí žáci získají, budou mít možnost prodiskutovat s ostatními spolužáky v hodině VZ nebo VO, žáci jsou tak vedeni k samostatnosti, spolupráci a odpovědnosti
- Lyžařský kurz určen pro žáky 7. (+ 4. ročníku)
- Žáci vyšších ročníků budou pomáhat při přípravě a organizaci soutěží a her pro žáky 1. stupně (např. pomoc žáků 9. ročníku při zápisu dětí do 1. ročníku, na projektech Den Země a dalších akcích školy)
- Mikuláš ve škole – žáci 9. ročníku budou obcházet třídy žáků z nižších ročníků v maskách s připravenými sladkostmi
- Žáci si budou příležitostně připravovat hlášení do školního rozhlasu, sami své hlášení také přednesou (např. státní svátky, výsledky soutěží, komentáře k akcím...)
- Předtaneční výchova – určena pro žáky 9. ročníku – celkem 13 lekcí je zakončeno „Věnečkem“, kde žáci předvedou, co se naučili (účastní se široká veřejnost)
- Sportovní den – žáci 6. ročníku absolvují sportovní aktivity (bruslení + plavání) v rámci tzv. sportovního dne.
- Adaptační pobytový kurz pro žáky 6. ročníku (třídy 6.A+6.B)
- Program FIRMA – program pro 9. ročník zaměřený na volbu povolání a získání dovedností s tím spojených.
- Hasiči – Den otevřených dveří
- Den Země – celoškolský projekt k mezinárodnímu Dni Země
- Barevný den – 1. stupeň
- Jablíčkový den – 1. stupeň
- Týden stromů – 1. stupeň
- Pohádkový den – 1. stupeň
- Charitativní sbírky
- Celorepubliková akce – Česko zpívá koledy - společné zpívání koled
- Vánoční besídky tříd – Vánoční atmosféra spojená s rozdáváním dárečků spolužákům, soutěžení o nejkrásnější vánoční třídu
- Dále dle aktuální nabídky programů (např. program „Nebezpečí internetu“)

5.2 **Metody hodnocení efektivity jednotlivých programů**

Žáci se budou moci k jednotlivým programům vyjádřit v dotaznících nebo ústně. Shrnutí a reflexe proběhnou ve vyučovacích hodinách a na hodinách třídnických. Žáci mohou své připomínky rovněž sdělit prostřednictvím schránek důvěry a na jednotlivých zasedáních Školního parlamentu.

6. **Spolupráce pedagogických i nepedagogických pracovníků školy při realizaci aktivit MPP**

- Do realizace se zapojují učitelé po domluvě s metodikem prevence nejčastěji v rámci svých předmětů.
- Nepedagogičtí pracovníci budou zváni podle MPP případně i dle aktuálních nabídek a nápadů.
- Spolupráce se školní družinou a školním klubem: Žáci, kteří mají volnou hodinu či čekají na autobus, tráví tento čas zde
- Spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou

7. **Žáci školy**

- Žáci školy budou seznámeni v hodinách výchovy k občanství s metodikem prevence, s náplní jeho činnosti, s tím, kde a v jakých případech se na něj mohou obracet.
- V plánu jsou výše uvedeny aktivity, které se týkají všech tříd v daném ročníku a nereagují na aktuální problém
- V případě vyskytnutí se aktuálního problému budeme řešit s jednotlivými žáky, s konkrétní třídou (pohovorem, dotazníkem, vedenou diskusí atd.)

8. **Spolupráce s rodiči**

- Rodiče budou seznámeni s metodikem prevence, s jeho činností a s minimálním preventivním programem na třídních schůzkách
- Řešit problémy a získávat informace mohou rodiče také v rámci vypsanych konzultačních hodin nebo po předchozí domluvě v jiném čase
- O jednotlivých aktivitách budeme rodiče informovat prostřednictvím zpráv na Bakalářích
- Výchovná opatření jsou rodičům sdělována písemně
- Na webových stránkách školy mají rodiče možnost se seznámit s aktuálním školním řádem a dalšími důležitými informacemi

9. Seznámení s minimálním preventivním programem

Seznámení ředitele školy s MPP: září 2024

Seznámení pedagogického sboru s MPP: listopad 2024

Seznámení nepedagogických pracovníků s MPP: listopad 2024

Seznámení rodičů s MPP: na třídních schůzkách, seznámení s činností školního metodika prevence prostřednictvím žákovských knížek

Seznámení žáků s MPP: listopad 2024

Příloha 1)

Preventivní program proti šikaně

1. ZA ŠIKANU POVAŽUJEME:

Opakované bití, kopání, urážení, posmívání, nadávky, pomluvy, vydírání, ničení a manipulace s věcmi (házení, schovávání, braní,...), nucení k ponižujícím činnostem, násilnické příkazy, vyčleňování z kolektivu.

VÝVOJOVÁ STÁDIA:

- 1) Mírné, nejčastěji fyzické násilí, postižený je neoblíbený, neuznávaný. Ostatní ho odmítají, pomlouvají, je terčem vtipu.
- 2) Fyzická agrese – provádí ji agresivní jedinec nebo je „ventilem“ celé třídy.
- 3) Vytvoření jádra. Ve třídě vznikne skupina agresorů, kteří začínají spolupracovat. Náhodné šikanování se mění na systematické.
- 4) Většina třídy přijímá chování agresorů jako normu.
- 5) Žáci třídy jsou rozděleni na agresory a postižené.

Pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé oběti poskytnout okamžitou pomoc. Učitel nebo vychovatel, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu, nadřizování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování.

2. KDY ZAČÍT VYŠETŘOVAT

- a) Žák je o přestávce sám, chodí do školy těsně před začátkem vyučování, do třídy těsně před zvoněním nebo až s učitelem.
- b) Žák vyhledává blízkost učitelů.
- c) Zhoršení prospěchu, nadměrná absence, objevuje se neomluvená absence.
- d) Žák má v nepořádku své školní potřeby – poškozené, špinavé, rozházené.
- e) Odřenina, modřiny, zranění.
- f) Nejistota, ustrašenost při vystoupení před třídou.
- g) Žák je smutný, nešťastný, depresivní.
- h) Od ostatních dětí je častován posměšky, kritikou, nadávkami, hrubými žerty.
- i) Je tělesně napadán, agresi neoplácí. Dostává panovačné příkazy a podřizuje se jim.

3. PLÁN PREVENCE

- Vytvořit a zajistit pro žáky programy na podporu sebevědomí, umění komunikace, na zjištění rušivých zvláštností chování, sociometrie tříd atd.
- Vysvětlit žákům, co je šikana a jak se jí mohou bránit (VO, VZ, besedy).
- Seznámit všechny žáky a učitele s chartou proti šikaně.

- Nezastupitelnou roli má třídní učitel, sleduje chování žáků, vede žáky k osobní odpovědnosti, spolupracuje s ostatními vyučujícími. Závažné problémy řeší s výchovnou poradkyní a s metodickou prevence, případně s vedením školy.
- Žáci mohou využívat schránku důvěry ve škole, případně linku důvěry a bezpečí.
- Věnovat pozornost pohybovému režimu žáků o přestávkách i v hodinách. Zařazovat oddechové chvíle pro uvolnění energie a odreagování od stresu a agresivity.
- Vést evidenci problémových žáků a řešení problémových situací (třídní učitelé, výchovná poradkyně, metodik prevence).
- Kontrolovat kvalitu dohledů nad žáky a řízení tříd (ředitel školy, zástupkyně ředitele školy)

4. JAK ŘEŠIT PŘÍPAD ŠIKANOVÁNÍ ŽÁKŮ:

- 1) Rozhovor s těmi, kdo na šikanování upozornili, a s oběťmi.
- 2) Nalezení vhodných svědků.
- 3) Individuální, případně konfrontační pohovory se svědky (nikdy však konfrontace oběti a agresorů).
- 4) Zajištění ochrany obětem.
- 5) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Při výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti, tzv. „školního lynčování“, je nutný následující postup:

- 1) Překonat šok pedagoga a poskytnout bezprostřední záchranu oběti.
- 2) Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.
- 3) Zabránit domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- 4) Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
- 5) Nahlásit případ Policii ČR.
- 6) Vlastní vyšetřování.

Účastní-li se šikanování většina problémové třídy, nebo jsou-li normy agresorů třídou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník – specialista na problematiku šikanování z PPP, SVP, diagnostického ústavu, krizového centra apod.

Příloha 2)

DOTAZNÍK O ŠIKANOVÁNÍ

Co je šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co je ti nepříjemné, co tě ponižuje nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě, pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevěšili si tě.

Co šikanování není?

Když se poperou dva přibližně stejně silní žáci například kvůli dívce, která se jim líbí oběma, nebo nevhodný vtip či jednorázový konflikt.

K čemu dotazník slouží?

Šikanování se děje skrytě a my se o něm můžeme dozvědět pozdě nebo vůbec. Proto potřebujeme tvou pomoc a prosíme tě, abys anonymně vyplnil(a) tento dotazník. Šikana totiž není fér! Možná právě tobě nebo někomu ze třídy někdo otravuje život.... To není bonzování! To je pomoc!

ZAKROUŽKUJ NEBO PODTRHNI ODPOVĚĎ, KTERÁ JE PRAVDIVÁ. NEPODEPISUJ SE

Třída:

Jsi: chlapec – děvče

1. Jsi rád(a) v této třídě?

NE

ANO

2. Máš ve třídě dobrého kamaráda?

NE

ANO

3. Patříš ve vaší třídě do nějaké party?

NE

ANO

4. Byl(a) jsi svědkem toho, že je ubližováno tvému spolužákovi jinými spolužáky ze třídy?

NE

ANO – a) Jakým způsobem mu ubližují? (Stačí, když zaškrtněš, co se stalo, ale můžeš to popsat i vlastními slovy.)

Ignorování – posměch – pomluvy – ponižování – nadávky – bití – fackování – kopání – rány pěstí

Jinak – jak?.....

b) Kde se to dělo?

Ve třídě - na chodbě - v šatně - na WC - cestou do školy nebo ze školy - v tělocvičně - na hřišti - jinde (kde?).....

5. Ublížíte někdo ze třídy tobě?

NE

ANO - a) Jakým způsobem ti ubližují? (Stačí, když zaškrtněš, co se ti stalo, ale můžeš to popsat i vlastními slovy.)

Ignorování – posměch – pomluvy – ponižování – nadávky – bití – fackování – kopání – rány pěstí

Jinak – jak?.....

b) Zamysli se a napiš, jak často ti je ubližováno:

- Téměř každý den - Téměř každý týden - Asi jednou do měsíce

c) Kde se to děje?

Ve třídě - na chodbě - v šatně - na WC - cestou do školy nebo ze školy - v tělocvičně - na hřišti - jinde (kde?).....

d) Ten, kdo ti ubližuje, je chlapec, nebo dívka?

Dívka

Chlapec

e) Kolik je těch, kteří ti ubližují?

1

2

3

více než 3

f) Zkusil(a) jsi se bránit?

NE

ANO

g) Řekl(a) jsi o tom někomu?

NE

ANO – komu? Kamarádovi – rodičům – třídnímu učiteli –

někomu jinému.....

h) Pomohl ti ten, komu jsi to řekl(a)?

NE

ANO

i) Byl potrestán ten, kdo ti ubližoval?

NE

ANO

6. Ublížíte ti někdo ze školy – někdo z JINÉ TŘÍDY?

NE

ANO – a) Jak ti ubližují? (Stačí, když zaškrtněš to, co se ti stalo, ale můžeš to popsat i vlastními slovy.)

Ignorování – posměch – pomluvy – ponižování – nadávky – bití – fackování – rány pěstí – kopání

Jinak – jak?.....

b) Zamysli se a napiš, jak často ti je ubližováno:

- Téměř každý den - Téměř každý týden - Asi jednou do měsíce

c) Kde se to děje?

Ve třídě – na chodbě – v šatně – na WC – V jídelně – V družině – cestou do školy nebo ze školy – v tělocvičně – na hřišti

Pokud jinde, tak kde?.....

d) Ten, kdo ti ubližuje, je chlapec, nebo dívka?

Dívka

Chlapec

e) Kolik je těch, kteří ti ubližují?

1

2

3

více než 3

f) Zkusil(a) jsi se bránit?

NE

ANO

g) Řekl(a) jsi o tom někomu?

NE

ANO – komu? Kamarádovi – rodičům – třídnímu učiteli –

někomu jinému.....

h) Pomohl ti ten, komu jsi to řekl(a)?

NE

ANO

i) Byl potrestán ten, kdo ti ubližoval?

NE

ANO

7. Kdo si myslíš, že by ti nejvíce mohl pomoci, v případě, že by ti někdo ubližoval? A jak by ti mohl pomoci?

.....

.....

8. Co si myslíš, že vede některé lidi k tomu, aby ubližovali

druhým?.....

9. Jak si myslíš, že by měl být potrestán někdo, kdo ubližuje jinému?

.....
... **DĚKUJEME TI ZA TVÉ ODPOVĚDI!**

Příloha 3)

Preventivní program:

Co dělat, když – intervence pedagoga

Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept

Hazardní hraní či hráčství (příloha č.21)

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept Příloha č. 21 <i>Název: Hazardní hraní</i> <i>Autoři: PhDr. Eva Maierová, Ph.D., Mgr. Miroslav Charvát, Ph.D.</i>	
Typ rizikového chování	<p>Jako hazardní hraní či hráčství lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh. Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře. S tím přichází a rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.</p> <p>Co vše může spadat pod hazardní hraní, definuje například Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015 (Mravčík et al., 2016). Patří sem: peněžité nebo věcné loterie (losy), tomboly, číselné loterie a okamžité loterie, bingo, kurzové, dostihové a jiné sportovní sázky, sázkové hry v kasinu (ruleta, blackjack apod.), výherní hrací přístroje, sázkové hry provozované prostřednictvím centrálního a lokálního loterijního systému, karetní hry a sázkové hry na internetu.</p> <p>Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je on-line hazardní hra. Jedná se o službu spojenou s peněžitým vkladem do hazardní hry, loterie nebo sázky, která je poskytována na dálku, elektronickou cestou a na individuální žádost příjemce služeb (Evropská komise, 2011). Jde tedy o hraní prostřednictvím internetu pomocí počítače, tabletu, mobilního telefonu či digitální televize. On-line hraní je nebezpečné zejména proto, že může být provozováno dlouhou dobu velmi skrytě, je takřka všude dostupné, manipuluje se pouze s virtuálními penězi. Dalším rizikem je pouze formální kontrola minimálního věku 18 let (například kliknutí na prohlášení typu: „Ano, je mi více než 18 let“).</p> <p>Hazardní hraní můžeme dále dělit na:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Drobné neorganizované – jde o všechny formy hry o peníze, jiné statky či protislužby, které probíhají po domluvě mezi jednotlivci či v partě a řídí se specifickými domluvenými pravidly. Ve školním prostředí jde nejčastěji o karetní hry jako je mariáš, poker či oko, dále pak o kostkové hry nebo o částečně dovednostní hru čára. Žáci se dále například mohou i sázet, zda nastane či nenastane nějaká událost.2. Legálně organizované – jde o státem a zákony regulované podnikání, které samo sebe často označuje jako zábavní průmysl. Nejčastěji se jedná o menší kamenné provozovny zvané herny s automaty a video-loterijními

	<p>terminály (VLT), dále o větší kamenná kasina vybavená navíc i ruletami a karetními stoly nebo o virtuální kasina, tj. speciální webové stránky. Komerční hazardní hry se vyznačují asymetrickým vztahem mezi provozovatelem hry a hráčem. Hráči jako celek tedy vždy prohrávají peníze vůči provozovateli.</p> <p>3. Nelegálně organizované – jde o nejnebezpečnější formu hazardu organizovanou nelegálně. Nejsou odváděny žádné daně a zadlužený hráč je často dále vydírán a zapojován do nelegální činnosti.</p>
<p>Východiska</p>	<p>Škodlivé (též problémové) hráčství lze charakterizovat jako jakýkoliv druh opakovaného hraní hazardních her jedincem, které způsobuje nebo zhoršuje negativní důsledky, jako jsou finanční problémy a dluhy, rozvoj závislosti, problémy ve vztazích, ale i problémy fyzického a duševního zdraví. Negativní důsledky prožívá také sociální okolí hráče. Škodlivé (problémové) hráčství bývá také označováno jako nutkavé anebo nezodpovědné hráčství. Za škodlivé můžeme považovat i jakékoliv hazardní hraní u dětí a mladistvých, a to nejen proto, že je do 18 let věku zákonem zakázané, ale zejména proto, že závislost se u dětí a mladistvých rozvíjí velmi rychle a může mít vážné důsledky pro rozvoj jejich osobnosti.</p> <p>Pro hazardní hraní se často v médiích i v běžné mluvě používá výraz gambling převzatý z angličtiny. Stejně tak odvozené označení gambler je pouze slangovým nikoliv odborným označením pro hazardního hráče. V České republice se užívá výrazu patologický hráč, i když i proti tomuto označení jsou ze strany některých odborníků vznášeny jisté etické námitky (nálepkování, dehonestace, patologizování apod.). Pojem patologický hráč chápeme jako extrémní případ škodlivého hraní. Tento pojem se často užívá pro medicínské účely.</p> <p>Patologické hráčství je oficiální psychiatrickou diagnózou (F63.0). Podle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 (World Health Organization, 2008) patří mezi nutkavé impulzivní poruchy a spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě člověka. Způsobují újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných. U jedince se vyskytují tato čtyři diagnostická kritéria:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Během období nejméně jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství. 2. Tyto epizody nejsou pro jedince výnosné a opakují se přesto, že vyvolávají tíseň a narušují každodenní život. 3. Jedinec popisuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, a hovoří o tom, že není schopen silou vůle hře odolát. 4. Jedinec je zaujat myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. <p>Trochu odlišnými leč inspirativními kritérii pro diagnostiku patologického hráčství disponuje Diagnostický a statistický manuál Americké psychiatrické společnosti DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013). Zde nalezneme pojem gambling disorder. Jde o druh chování, při kterém se v mozku aktivuje tzv. systém odměn podobně jako při zneužívání drog. Mluvíme o tzv. závislosti na procesu. Z tohoto důvodu jsou symptomy typické pro gambling disorder do značné míry podobné závislostem na návykových látkách.</p> <p>Chování, které přináší okamžité uspokojení, má tendenci být opakováno. Při častém opakování se pak z dlouhodobého hlediska stává zvykem či návykem i navzdory tomu, že má negativní následky. V posledních desetiletích je v</p>

psychiatrické literatuře trend rozšířit pojem závislost z látkových závislostí i na behaviorální (nelátkové) závislosti. Lidé se tak stávají závislými ne přímo na droze či určitém chování, ale na prožitcích, které jsou jimi vyvolány, a ty jsou v mnoha ohledech totožné. Zdá se, že existuje pouze jedna závislost, kdy štěstí pramení pouze z uspokojování jediné potřeby, z určitého chování či vztahování se k nějakému objektu, které dává zapomenout na starosti (Vacek, Vondráčková, 2012).

Diagnostická kritéria pro tuto diagnózu dle DSM-5 jsou následující. Jde o neustálé a opakující se problematické hazardní chování, jež vede ke klinicky významnému zhoršení stavu jedince a míry jeho stresu, které indikujeme v případě, kdy osoba vykazuje čtyři (nebo více) z následujících znaků v průběhu 12 měsíců:

1. Aby dosáhl požadovaného uspokojení, musí jedinec zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
2. Když se pokouší omezit hazardní hru nebo s ní skončit, je neklidný nebo podrážděný.
3. Opakovaně a neúspěšně vyvinul úsilí, aby hazardní hru ovládal, omezil nebo s ní úplně přestal.
4. Často je zaujat hazardní hrou (např. má neustálé myšlenky, při kterých znovuprožívá minulé zážitky související s hazardní hrou, plánuje další hazardní hru, přemýšlí nad možnostmi, jak získat peníze k hazardní hře).
5. Častokrát, když se necítí dobře, hazardně hraje (např. když cítí bezmoc, úzkost, vinu, sklíčenost).
6. Častokrát se následující den vrací, aby vyhrál nazpět peníze, které ztratil důsledkem hazardní hry (nahrazování svých ztrát).
7. Lže, aby skryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.
8. Kvůli hazardní hře ohrozil nebo ztratil důležitý vztah, práci, nebo vzdělávací či kariérní příležitost.
9. Spoléhá se na druhé, aby mu poskytli finanční prostředky ke zmírnění zoufalé finanční situace zapříčiněné hazardní hrou.

Fáze vývoje závislosti:

1. Etapa: fáze výher – hráč je vtažen do hry a vyhrává. Je příznačná silná euforie. Chce stále více vyhrávat. Zvyšuje částky a roste mu sebevědomí.
2. Etapa: fáze proher – Hráč začíná častěji prohrávat, a protože chce peníze získat zpět, sází čím dál častěji. Když už nemá ze svého co sázet, začne si brát z cizích prostředků (okrádá rodinu, zadlužuje se u přátel). Gambler se snaží své problémy utajit. V případě odhalení slibuje nápravu. Bohužel s největší pravděpodobností začne hrát znovu s větší opatrností, aby nebyl odhalen.
3. Etapa: fáze zoufalství – Gambler ztrácí kontrolu nad sebou samým. Při získávání finančních prostředků si může počínat i nezákonně. Má tendenci svalovat vinu na ostatní. Věří, že se brzy dočká výhry. Ocítá se v izolaci, kterou často řeší alkoholem. Gambler trpí častými depresemi nebo myšlenkami na sebevraždu (Caster, 1984).

Tato diagnostická kritéria jsou určena pro dospělé. U dětí a dospívajících bude patologická forma hazardu nejspíše diagnostikována jako jiná forma poruchy chování F 91.8 (musí ovšem jít o opakované projevy po dobu minimálně 6 měsíců). Tuto diagnostiku provádí psychiatr.

U dětí a dospívajících vznikají závislosti, a tedy i chorobné hráčství mnohem rychleji než u dospělých. Je to způsobeno věkem experimentování, nezralostí mozku, hledáním vlastní identity, ale i velkou mírou volného času.

Možné příznaky hazardního hraní u žáka a související problémy:

Do jisté míry můžeme vycházet z příznaků popsaných v teoriích vývoje

	<p>závislostí obecně, podle kterých se příznaky mohou projevovat na všech rovinách bio-psycho-sociálního modelu. Jde konkrétně například o následující příznaky:</p> <p>chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost, stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra, myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu, zhoršení prospěchu, krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost, suicidiální myšlenky a tendence, užívání návykových látek, závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou, potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost atp.</p> <p>Pro představu uvádíme následující typologii hráčů, kde lze vysledovat možné příčiny hraní.</p> <p>Typologie hráčů:</p> <p>Tato typologie představuje pouze možné ilustrativní typy hráčů či motivací ke hře. Každý individuální případ může být kombinací různých typů s různou intenzitou problému. Ke každému jedinci je nutné přistupovat s ohledem na jeho jedinečnost.</p> <p>Typ A – je charakterizován výraznou snahou zopakovat si hazardní jednání, znovuprožití hráčské zkušenosti s rostoucí potřebou finančního vkladu do hry a stupňování prožitků a nezastaví se ani před nezákonnými činy, jak získat další finance na hru. Jedná se o sociálně narušeného jedince s osobnostními rysy nezdrženlivosti a sociální nepřizpůsobivosti.</p> <p>Typ B – má nejvýraznější vyjádřenou potřebu útěku od reality ke hře, hledá náhražku své úzkosti, pocitu viny a nedostatečnosti ve vztahu k okolí. Nedokáže se k problému přiznat, lže a snaží se problém zakrýt. Předpokládá pomoc a převzetí odpovědnosti za své prohry svými blízkými. Tento typ tíhne k neurotickému řešení problémů, je u něj patrná zvýšená úzkostnost a nejistota v sebehodnocení.</p> <p>Typ C – má nejvíce vyjádřenou neschopnost kontrolovat hru, projevuje se podrážděností při myšlence či snaze o ukončení hraní, považuje hru za svou potřebu, které se nemůže zbavit a nepřipouští si výrazný sociální dopad, izolaci a ztrátu společenského postavení. Jedná se o typ s výraznou závislostní dispozicí a nutkavostí v řešení situací (Blaszczynski & Nower, 2002).</p> <p>Přestože existují určité typologie, závislost na hazardním hraní může v určitém kontextu ohrozit každého (bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání či socioekonomický status). Každý může mít svůj jedinečný příběh a specifické příčiny, které ho ke hraní přivedly.</p>		
	<p>Úkolem pedagogického pracovníka je hledat a podporovat protektivní faktory. Například podporovat a snažit se zajistit zdravé školní prostředí, podporovat dobré vztahy žáků s učiteli, nastavovat srozumitelná pravidla, podporovat včasnou systematickou a efektivní specifickou primární prevenci, snažit se o zajištění participace žáků a rodičů atp.</p>		
	<p>Protektivní faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> - svědomitost - citová stabilita - sebeovládání - úspěch ve škol - realistický vztah k penězům, vážení si 	<p>Oblast</p> <p>OSOBNOST</p>	<p>Rizikové faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhledávání nových a vzrušujících zážitků - impulzivita - hyperaktivita - poruchy chování či disharmonický vývoj

Protektivní a rizikové faktory	hodnoty peněz		<ul style="list-style-type: none"> - soutěživost - hraní počítačových (mobilních) her a trávení mnoho času na internetu - prožitá traumata - jiné psychické onemocnění
	<ul style="list-style-type: none"> - rozvoj schopností a podpora cílevědomosti a volnočasových aktivit - existence kvalitních vztahů v rodině - orientace na pozitivní životní hodnoty - přiměřená rodičovská kontrola a znalost způsobů trávení volného času dítěte - vhodné způsoby hospodaření s penězi a kapesným - bezpečné používání internetu, platebních karet, zabezpečení účtů 	RODINA	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatek rodičovské kontroly - orientace na konzum - hazardní hraní či užívání návykových látek v rodině - nepodnětné rodinné prostředí - nezaměstnanost rodičů a chudoba - nefunkční či narušené rodinné vztahy - institucionální výchova - příslušnost k menšinám
	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká úroveň školy (kvalita výuky a absolventů) - vytváření příležitostí pro efektivní trávení volného času - včasná diagnostika a intervence - specifická prevence hazardního hraní - zapojování rodičů do preventivních aktivit 	ŠKOLA	<ul style="list-style-type: none"> - užívání návykových látek a hazardní hraní u spolužáků - absence preventivních programů nebo jen jejich formální plnění - malá či žádná nabídka smysluplného trávení volného času - malá kontrola nad užíváním informačních technologií žáky
	<ul style="list-style-type: none"> - pozitivní vzory ve společnosti - racionální politika přísně regulující hazard - finanční podpora preventivních aktivit na školách - podpora rodin a zdravého životního stylu 	SPOLEČNOST	<ul style="list-style-type: none"> - přílišná dostupnost hazardních her - agresivní mediální kampaň a reklama na hazard - prostředí ohrožené sociálním vyloučením - chudoba a krize
Sít' partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	<p>Školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny), střediska výchovné péče</p> <ul style="list-style-type: none"> - metodická podpora, diagnostika, intervence... <p>Nestátní neziskové organizace zaměřené na problematiku adiktologických služeb a primární prevence</p> <ul style="list-style-type: none"> - preventivní programy, poradenství, intervence, nízkoprahové kluby pro děti a mládež, vzdělávání... <p>Zdravotnická zařízení (ordinace klinických psychologů, adiktologické poradny, psychiatrické AT ambulance, psychiatrické nemocnice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - poradenství, diagnostika, léčba... 		

	<p>Protidrogoví koordinátoři, krajsí školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality aj. - koordinace, financování programů, vzdělávání...</p>
<p>Legislativní rámec (krajské plány, strategie, webové odkazy)</p>	<p>Národní strategie protidrogové politiky a Akční plán pro oblast hazardního hraní Dne 15. prosince 2014 byla vládou schválena usnesením č. 1060 revize Národní strategie protidrogové politiky na období 2010-2018 (Národní strategie 2010-2018), která do protidrogové politiky ČR integrovala problematiku hazardního hraní. Cíle strategie: - snížit míru hazardního hraní mezi dětmi a mládeží, - snížit míru problémového hráčství, - snížit potenciální rizika spojená s problémovým hráčstvím pro jedince a společnost, - posílit zákonnou regulaci hazardního hraní.</p> <p>Zákonná regulace na národní úrovni: - Vyhláška š. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. - Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb. - Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a mládeže - Základní zákonný rámec pro provozování hazardních her v ČR poskytuje zákon č. 202/1990 Sb. (tzv. loterijní zákon). Novela zákona bude platná od 1. ledna 2017 - Zákon o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. Platný od 1. ledna 2017.</p> <p>Zákonná regulace na obecní úrovni: - Specifické obecní a městské vyhlášky Doporučujeme školským pracovníkům seznámit se s platnými vyhláškami v jejich obci. Tyto vyhlášky obsahují informace k provozování hazardních her včetně jeho zákazu na části nebo celkovém území obce.</p>
<p>Typ prevence - nespecifická prevence, specifická prevence (všeobecná, indikovaná, selektivní)</p>	<p>Základem prevence hazardního hraní je na tento problém zaměřený preventivní program, tj. aktivity specifické všeobecné primární prevence. Takový program by se měl interaktivní a zážitkovou formou věnovat zejména těmto a podobným tématům:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zvýšení informovanosti žáků o povaze a rizicích hazardního hraní, včetně korekce chybných informací a mylných přesvědčení o hazardní hře. Odhalování matematických a statistických principů sázek. (Mezi nejčastější omyly hráčů patří iluze o rychlém zbohatnutí, o zajímavosti hry, o navrácení prohraných peněz a o tom, že hrou se dá uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy). - Změnu postoje k hazardním hrám ve směru odklonu od těchto aktivit, což snižuje riziko závislosti v dospělosti. - Budování finanční gramotnosti žáků, která obnáší i problematiku dluhových pastí, hospodaření s domácím rozpočtem či bezpečností při vedení účtů. - Kontrola nad impulzivním řešením problémů a podpora schopností řešení problémů, plánování a efektivního rozhodování. - Propojování tématu hazardního hraní i s tématy jiných závislostí, zejména pak s internetovou závislostí a užíváním návykových látek. - Informovanost žáků o tom, na koho se v případě problémů s hazardní hrou

mohou obrátit o pomoc (kromě pedagogů jde i o specializované poradny, linky důvěry či například pracovníky nízkoprahových klubů pro děti mládež).

Příkladem kvalitního projektu může být program prevence problémového hráčství s názvem Stacked Deck (v překladu „cinknutý balíček karet“) (Williams et al., 2010). Dalším příkladem mohou být certifikované programy.

I v prevenci hazardního hráčství mohou být alternativou tzv. peer programy (tj. programy realizované prostřednictvím vrstevníků, kteří působí na posílení „zdravých“ a odmítání „nezdravých“ norem, mínění a chování ve skupině).

Za významný preventivní krok můžeme považovat i rozhodný a jasně proklamovaný postoj školy jako instituce, která hazardní hru netoleruje a činí v tomto ohledu konkrétní preventivní opatření.

V rámci **všeobecné nespecifické prevence** se dají doporučit aktivity zaměřené na podporu rozvoje osobnosti, zvládacích strategií, sebedůvěry, komunikace, zdravého životního stylu či zapojení do širokého spektra volnočasových aktivit.

Programy **selektivní primární prevence** pracují s osobami, rodinami či komunitami, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj hazardního hraní, tj. u těch, kdo jsou více zranitelní nebo jsou vystaveni působení více rizikovým faktorům než jiné skupiny populace (např. nepříznivé sociální podmínky, rizikové prostředí, riziková povolání, sociální exkluze). Jedná se tedy o skupiny definované spíše lokálně nebo příslušností k nějaké skupině (např. děti z vyloučených lokalit, děti trávící většinu svého volného času bez dozoru na ulici, děti ze zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, příslušníky etnických a národnostních menšin apod.).

Programy **indikované primární prevence** lze pojímat jako prevenci, která je určena pro jedince vystavené působení výrazně rizikových faktorů, případně pro ty, u kterých se projevy hazardního hraní již vyskytly. Cílem prevence nemusí být jen zabránění hraní, ale často též alespoň snížení rizikovitosti či intenzity hraní. Jedná se o individuální i skupinovou práci s jedinci se specifickými osobnostními charakteristikami, specifickým problémovým chováním či jinými psychickými komplikacemi. Velmi ohroženy jsou i děti, jejichž rodiče patří k hazardním hráčům. Programům většinou předchází určitá forma screeningu nebo diagnostiky. Uvedené programy bývají též označovány jako **včasná intervence**. Hlavním úkolem pedagoga je identifikace žáka, který má s danou problematikou problém na základě indicií popsaných výše. Pedagog musí velmi citlivě postupovat a s žákem na toto téma navázat kontakt. K danému žákovi musí přistupovat citlivě, nestigmatizovat ho. Základem je otevřená komunikace a schopnost navázat důvěrný vztah s nabídkou adekvátní pomoci s odkazy na dané odborné služby. Může pomoci přímo zprostředkovat kontakt na dané zařízení. Neodmyslitelnou součástí řešení je spolupráce s vedením školy a především rodiči/zákonnými zástupci žáka. Programy indikované prevence by měli provádět proškolení a zkušení preventivní pracovníci (Charvát, Jurystová & Miovský, 2012).

Poradci, kteří pracují s hazardními hráči, zjistili, že otázky na zjištění hloubky problému mohou být překvapivě jednoduché a přímočaré - jako například:

	<p>1) Patří sázení či hraní k tvým zálibám? 2) Je to zábava, nebo někdy otrava? 3) Můžeš mi o tom něco povědět? (Jackson, Goode, Smith, Anderson, & Thomas, 2006)</p> <p>Následující dvě otázky mohou být též užitečné jako rychlý screening problémů s hazardní hrou: 1) Už jsi měl někdy pocit, že je třeba vsadit více peněz? 2) Už jste někdy lhal svým blízkým o tom, kolik jsi prohrál? Kladná odpověď na jednu nebo obě otázky může naznačovat zásadní problém (Johnson et al., 1997).</p> <p>Existuje celá řada diagnostických nástrojů, které mohou pomoci odhalit problém s hazardní hrou nebo rizikovými osobnostními rysy, které ke hře mohou vést. Např. Dotazník na patologické hráčství „The South Oaks Gambling Screen“ (SOGS), nebo dvacet otázek dotazníku Anonymních gamblerů. Tyto nástroje mohou využívat jak lékaři a psychologové, tak i pedagogové.</p>
<p>Doporučené postupy z hlediska pedagoga - školy (efektivní postupy by měly být evaluovány, založeny na vědecky ověřených datech....) vs. nevhodné postupy</p>	<p>Vhodný přístup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho. - Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice. - Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc. - Zpracovat tematiku hráčství do tzv. minimálního preventivního programu školy. - Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte. - Kontinuální proces programu, programy by na sebe měly navazovat. - Zaměření na změnu postojů a chování. - Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami. - Využívání směřodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí. - Otevřená hodnotově orientovaná diskuse. - Realizaci programů navrhuji a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci. - Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi. <p>Nevhodný přístup</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bagatelizace problematiky (např. tolerovat karetní hru o peníze). - Odstrašování, triviální „Prostě řekni ne.“ - Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti. - Zaměření pouze na poznatky. - Přednášková forma. - Jednorázové aktivity. - Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí (např. ex-gamblerů). - Potlačování diskuse, nebo naopak „bezbřehost“ diskuse. - Amatérismus realizátorů, například výběr „spasitelů“ neškolených v primární prevenci. <p>V mnoha ohledech je úspěšný preventivní přístup k hazardnímu hraní podobný přístupu k návykovým látkám.</p>
	<p>Kromě výše zmíněných preventivních aktivit je dobré věnovat pozornost i</p>

<p>Možnosti a limity pedagoga – školy</p>	<p>následujícím možnostem a okolnostem.</p> <p>Hazardní hra v prostorách školy a v jejím okolí by se neměla tolerovat. U drobných neorganizovaných hazardních her (karty o peníze ve škole atp.) se přes zdánlivou nevinnost jedná o prvotní formy hazardu a je potřeba jim ze strany školy věnovat pozornost, byť nejde o vysoce rizikové aktivity. Školní řád by to měl zakazovat a pracovníci by dodržování tohoto zákazu měli hlídat. Škola by se též měla vhodným způsobem jasně veřejně vymezovat proti této formě rizikového chování.</p> <p>Legální organizovaný hazard lze též podrobit dohledu a kontrole. V posledních letech panuje kolem legálního hazardu velká celospolečenská debata. Na úrovni státu i obcí jsou zaváděny různé formy regulace (plošný zákaz, omezení časová a prostorová, kontroly dodržování zákonů, zvýšení daní atp.). Škola tak může například hlídat zákaz výskytu heren či reklamy na hazard ve svém okolí, spolupracovat s policií při kontrole dodržování minimálního věku návštěvníků heren a sázkových kanceláří atp. Nelegální organizovaná hazardní činnost už překračuje možnosti a kompetence školy a proti této formě hazardu by měla vždy zasahovat policie.</p> <p>Škola může zamezit zejména on-line hazardním aktivitám tím, že se naučí účinně blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi). Zabezpečený internet na škole a jasná pravidla pro používání informačních technologií (například chytrých mobilních telefonů či tabletů atp.) žáky i zaměstnanci jsou základem pro předcházení problémů.</p> <p>Pedagog může dále do preventivních aktivit zapojit i rodiče, například tím, že je informuje o dodržování následujících zásad, které mohou účinně předcházet problémům s hráčstvím u jejich dětí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sami hazardně nehrajte a svými penězi na hraní nepřispívejte - rodiče mají nejdůležitější vliv na utváření postojů dětí (např. otázka hodnoty peněz, seznamovat dítě adekvátním způsobem s hospodařením s penězi v rodině). • Posilujte zdravé sebevědomí dítěte. • Získejte si plnou nebo alespoň částečnou důvěru dítěte, naučte se naslouchat svým dětem, věnovat jim svůj čas, posilujte jejich vazbu na rodinu. • Předcházejte nudě, podporujte kvalitní zájmy a záliby. • Opatřete si dostatek informací a o problému s dítětem zasvěceně hovořte - otevřeně deklarujte svůj postoj k této problematice. • Stanovte a důsledně prosazujte zdravá pravidla, za porušení pravidel by měly následovat adekvátní a předem domluvené sankce (např. při hraní krácení kapesného). • Vneste do finančního hospodaření dítěte pořádek, nedávejte mu větší finanční částky. • Pokud máte pocit, že problém narůstá, nebojte se spolupráce s odborníky. <p>(zdroj: www.poradenskecentrum.cz)</p> <p>V neposlední řadě je potřeba zmínit, že ohrožení hazardní hrou jsou i pedagogové. Jedná se o náročnou profesi. Informační a preventivní strategie by měly tedy směřovat i k zaměstnancům školy. Vhodné mohou být například aktivity zaměřené na prevenci syndromu vyhoření.</p>
	<p>V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog).</p>

<p>Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.).</p>	<p>Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.</p> <p>V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.</p> <p>Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR.</p> <p>V případě, že se jedná o žáka (studenta) staršího 18 let, tedy plnoletého, i zde mají rodiče, kteří k němu mají vyživovací povinnost a se kterými žák (student) žije ve společné domácnosti, právo znát jeho prospěch a vše týkající se jeho studia. Škola by i v tomto případě mohla rodiče o problému informovat. Pro zajištění větší právní jistoty a jasné dohody se žáky se dá záležitost plnoletosti vyřešit i tím, že dá škola všem těmto žákům předem podepsat prohlášení, že souhlasí, aby škola podávala jejich rodičům veškeré informace. V případě zjištění problému u zletilých je také namístě apelovat na řešení problému jimi samotnými a odkazovat je na specializované adiktologické služby a poradny.</p>
<p>Doporučené odkazy (internetové, literatura apod.)</p>	<p>Stránky Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS) při Úřadu vlády České republiky, kde nalezneme klíčové národní dokumenty, nejnovější populační statistiky http://www.drogy-info.cz/hazardni-hrani-2015/ a mapu pomoci s kontakty na léčebná a preventivní zařízení http://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/</p> <p>Stránky Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy obsahující metodická doporučení a metodické pokyny v oblasti primární prevence rizikového chování schválená vedením MŠMT: http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny</p> <p>Doporučené knihy v češtině: Nešpor, K. (2011). Jak překonat hazard. Praha: Portál. Nešpor, K. (2003). Návykové chování a závislost. Praha: Portál. 3.dopl a opravené vydání. Nešpor, K. (2006). Už jsem prohrál dost. Praha, Sportpropag. Prunner, P. (2008). Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ...</p> <p>Výzkumné instituce věnující se výzkumu hazardního hraní a jeho prevenci (ilustrativní výběr): http://psych.upol.cz/ http://www.adiktologie.cz/cz/</p>

	<p>http://www.nudz.cz https://www.ntu.ac.uk/staff-profiles/social-sciences/mark-griffiths ... Internetové poradny, svépomocné weby a on-line publikace pro hazardní hráče a jejich rodiny (neúplný ilustrativní výběr): www.gambling.podaneruce.cz http://www.drnespor.eu/ http://stopzavislosti.cz/ http://poradna.adiktologie.cz/ http://www.poradenskecentrum.cz/ http://www.magdalena-ops.eu/index.php/o-nas-menu/ke-stazeni/publikace.html http://www.sananim.cz/gambling-ambulance/co-nabizime.html http://pnz.prevent99.cz/sluzby ... Použitá literatura a zdroje: American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). American Psychiatric Pub. Blaszczynski, A. & Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological gambling. <i>Addiction</i>, 97(5), 487-499. Custer, R. L. (1984). Profile of the pathological gambler. <i>Journal of Clinical Psychiatry</i>. 45(12), 35-38. Evropská komise (2011). Zelená kniha O on-line hazardních hrách na vnitřním trhu. Evropská komise. Charvát, M., Jurystová, L. & Miovský, M. (2012). Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství. <i>Klinika adiktologie</i>, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga. Jackson, A., Goode, L., Smith, S., Anderson, C., & Thomas, S. (2006). <i>Problem gambling: A guide for Victorian schools</i>. Johnson, E. E., Hamer, R., Nora, R. M., Tan, B., Eisenstein, N., & Engelhart, C. (1997). The Lie/Bet Questionnaire for screening pathological gamblers. <i>Psychological Reports</i>, 80(1), 83-88. Mravčík, V., Rous, Z., Tion Leštinová, Z., Drbohlavová, B., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Vlach, T. (2016). Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015. Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. Vacek, J. & Vondráčková, P. (2014). Behaviorální závislosti: Klasifikace, fenomenologie, prevalence a terapie. <i>Česká a Slovenská Psychiatrie</i>, 110(6). Williams, R. J., Wood, R. T. & Currie, S.R.(2010). Stacked Deck: An Effective, School-Based Program for the Prevention of Problem Gambling. <i>The Journal of Primary Prevention</i>. 31(3), 109-125. World Health Organization. (2008). Mezinárodní klasifikace nemocí. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – Desátá revize. [Aktualizovaná verze 2014].</p>
--	--

Metodické pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy z oblasti prevence je možné vyhledat na internetové adrese:

www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-pokyny

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování:

www.msmt.cz/dokumenty/vestnik-8-2013